

Самобанкрутство

На сьогодні, економіка нашої країни переживає несприятливі часи. З різних причин дедалі більше і більше компаній не можуть впоратися із заборгованістю перед кредиторами та змушені визнавати себе банкрутами. Згідно з чинним законодавством, зокрема ч. 1 ст. 95 Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», якщо вартості майна боржника, – юридичної особи, що ліквідується, – недостатньо для задоволення вимог кредиторів, така юридична особа ліквідується в порядку, передбаченому цим Законом.

[Продовження на стор. 18](#)

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ
ЩОТИЖНЕВЕ
ПРОФЕСІЙНЕ
ЮРИДИЧНЕ
ВИДАННЯ

Суворі юридичні реалії

Вже другий рік нашу країну лихоманить від анексії Криму та війни на Сході України. Бізнес у кризі, зокрема юридичний. Оптимісти сподіваються, що скоро все закінчиться і ситуація покращиться, але є й песимісти. Це стало зрозуміло під час XI Щорічного юридичного форуму «Розвиток ринку юридичних послуг в Україні – 2015» Асоціації правників України – знакової події для всього юридичного суспільства, що відбулася 27.02.2014. У межах заходу менеджери топових юридичних фірм обговорили найважливіші питання юридичного бізнесу України.

Президент Асоціації правників України Денис Бугай зазначив, що необхідно пам'ятати, що юридична спільнота сильна як ніколи і сьогодні є можливості, якими потрібно скористатися. «Я, як голова асоціації, закликаю користуватися цими можливостями, реалізовуватися, оскільки ми по-

винні, зокрема взяти на себе відповідальність за розвиток не лише професії, а й держави загалом», – вважає Д. Бугай.

Міністр екології та природних ресурсів України Ігор Шевченко, який теж є вихідцем з юрбізнесу, заявив, що взаємопідтримка та обмін досвідом допомагає розвивати юридичний ринок та будувати кожному свою фірму.

Заступник міського голови – секретар Київської міської ради Олексій Резніков, колишній партнер «Сгоров, Пугінській, Афанасьєв і Партнери», заявив, що лихоманить всю державу і клієнтів, а тому треба вселяти спокій своїм співробітникам, клієнтам для спокою і здорового розуму, який буде поширюватись на всю державу.

Після минулорічних подій у всіх була надія, що почнеться нове життя, розуміючи, що ми побудуємо нову державу і всі плекали думку, що найближчим часом житимемо в нових умовах. Потім

відбувся ряд подій, пов'язаних з агресією східного сусіда і почалось падіння бізнесу в Україні. За словами керуючого партнера АО Arzinger Тімура Бондарєва, у ряді клієнтів бізнес впав на 50-70%. Не радісна ситуація на всіх ринках, а це в свою чергу вплинуло на сприйняття клієнтами цін на юридичні послуги.

«Клієнти намагаються робити юридичну роботу всередині, в своїх юридичних департаментах і мінімізувати кількість роботи, яку віддають на аутсорсинг», – заявив Т. Бондарєв. За його словами, спостерігається відтік інвестицій, правда є й такі «божевільні» інвестори, які все-таки приходять в Україну, проте вони є винятком із правил.

За словам Т. Бондарєва, з червня минулого року намагання продати свої послуги в євро чи доларах вже вважається муветоном.

[Продовження на стор. 4](#)

Самобанкрутство безгрошового боржника

Закінчення. Початок на стор. 1

Наталія ХАРЧУК,
партнер ЮФ Pragma

У разі виявлення зазначених обставин ліквідатор (ліквідаційна комісія) зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство такої юридичної особи.

Однак, як свідчить юридична практика, це не так вже й легко зробити, оскільки значна кількість подібних заяв повертаються судом без розгляду на підставі ч. 4 ст. 11 Закону, відповідно до якої боржник може подати заяву до господарського суду виключно за наявності майна, достатнього для покриття судових витрат, якщо інше не передбачено Законом. Так, лише за останні півроку Господарський суд м. Києва повернув близько 200 заяв про банкрутство та відмовив у порушенні провадження у справі про банкрутство саме із зазначеної вище причини.

Як щодо судових витрат, які має покрити боржник у випадку початку процедури банкрутства? У п. 12 інформаційного листа Вищого господарського суду України від 28.03.2013 про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» до таких витрат належить: «... виплата винагороди арбітражному керуючому в мінімальному розмірі не менше ніж за дванадцять місяців його роботи, відшкодування витрат на публікацію оголошень у справі та судового збору, сплаченого кредиторами».

Зазначеною нормою фактично передбачено обов'язок боржника довести факт наявності в останнього майна достатнього для покриття судових витрат у справі про банкрутство. Будь-яких винятків з цього положення закону ні норми ст. 11, ні Закон, ні зазначений вище інформаційний лист не містять.

Згідно з постановою Київського апеляційного господарського суду України від 01.10.2014 (далі – КАГС) у справі № 910/18092/14 господарські суди конкретизують склад судових витрат так: судовий збір за подання заяви (5 розмірів мінімальної заробітної плати – 6 090,00 грн.), суму винагороди арбітражному керуючому в розмірі мінімальної заробітної плати за кожен місяць роботи (але не менше 12 місяців роботи (1218 грн. x 2 x 12 місяців = 29 232,00 грн.), витрати на публікацію оголошень у справі (приблизно 1 185,00 грн.), витрати зі сплати судового збору, сплаченого кредиторами (не менше 1218 грн.). Отже, юридична особа, учасники (ліквідатор) якої виріши-

ли звернутися до суду з заявою про порушення провадження у справі про банкрутство, повинна володіти майном у середньому на суму 37 725,00 грн.

Потрапивши у таку ситуацію, боржники найчастіше намагаються довести наявність достатнього майна для покриття судових витрат, пред'явивши гарантійні листи від власників про надання необхідних коштів, договори про надання фінансової допомоги або протокол загальних зборів, в якому передбачено фінансування процедури банкрутства. Однак суди не беруть до уваги такі докази, оскільки на рахунок боржника ці кошти не надходять. Також не береться до уваги наявність дебіторської заборгованості, адже сама лише наявність дебіторської заборгованості, ймовірність стягнення якої в майбутньому неможливо передбачити, не може вважатися «майном, достатнім для покриття судових витрат» у сенсі ст. 11 Закону (рішення Господарського суду у справах № 910/15604/14, № 910/11194/14, постанова КАГС від 02.12.2014 № 910/24553/14, постанова КАГС від 02.12.2014 № 910/24553/14).

Якщо говорити про те, що вважається «майном господарського товариства», то відповідно до ст. 115 Цивільного кодексу України господарське товариство є власником: 1) майна, переданого йому учасниками товариства у власність як вклад до статутного (складеного) капіталу; 2) продукції, виробленої товариством у результаті господарської діяльності; 3) отриманих доходів; 4) іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом. Внеском до статутного (складеного) капіталу господарського товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом.

Тобто майно, необхідне для покриття судових витрат, має перебувати виключно у власності юридичної особи, а не його Учасників. Якщо так сталося, що в юридичної особи відсутні будь-які активи, а Учасники прийняли рішення про звернення до Господарського суду з заявою про визнання банкрутом, їм необхідно подбати про фінансування цієї процедури заздалегідь. Зокрема вони можуть це зробити шляхом надання фінансової допомоги юридичній особі та надати докази перерахування коштів на рахунок останньої: платіжне доручення або виписку з відповідного банківського рахунку.

Слід зазначити, що навіть якщо суд першої інстанції не візьме до уваги те, що заява про банкрутство не відповідає вимогам ч. 4, ст. 11

Закону і таки відкриє провадження у справі (що буває теж досить часто), це легко можна оскаржити. По це свідчить судова практика, зокрема у справах № 911/75/14 15.10.2014 і № 911/1559/14 від 30.10.2014 Вищий господарський суд України вказав на безпідставність визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури у зв'язку з тим, що суди попередніх інстанцій не з'ясували, чи наявне у боржника майно, необхідне для покриття судових витрат у справі про банкрутство.

Крім того, власнику майна боржника, керівнику боржника (ліквідатору), необхідно зважати на те, що вони, відповідно до ч. 6, ст. 95 Закону, несуть солідарну відповідальність за незадоволення вимог кредиторів, у випадку недотримання ч. 1 ст. 95 Закону.

Отже, юридичним особам (у процесі ліквідації яких буде встановлено, що майна недостатньо для задоволення вимог кредиторів та відсутні будь-які активи) слід все одно звертатись до суду із заявою про визнання банкрутом. Факт неплатоспроможності повинен встановити тільки суд. Якщо суд встановить, що майна боржника не достатньо для покриття судових витрат, буде винесено ухвалу про повернення заяви без розгляду. Саме ця ухвала буде доказом того, що ліквідатор (учасники юридичної особи), виявивши факт недостатності майна для погашення вимог кредиторів, виконав вимоги законодавства, звернувшись до суду із заявою про визнання банкрутом.

Як видно з викладеного вище, українським законодавством недостатньо врегульована проблема фінансування процедури банкрутства за заявою боржника. З одного боку, Закон зобов'язує боржника звертатись до суду з заявою про банкрутство у разі виявлення недостатності майна для задоволення вимог кредиторів, а з іншого боку, не дає змоги реалізувати це зобов'язання без достатньої кількості коштів і фінансування. Як можна покращити ситуацію, що склалась?

На мою думку, у випадку ініціювання процедури банкрутства боржником (відповідно до ст. 95 Закону), недоцільно у врахуванні судових витрат передбачати оплату послуг арбітражного керуючого, оскільки у разі банкрутства за заявою боржника Ліквідатором може бути призначений голова ліквідаційної комісії (як правило, керівник юридичної особи), який здійснював досудову ліквідацію боржника. У свою чергу Законодавство не встановлює обов'язкових вимог щодо розмірів оплати послуг (заробітної плати) голови ліквідаційної комісії, що дасть змогу здійснювати її за наявності коштів або безоплатно.

